

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

За редакцією проф. М. А. Погорецького

 ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • Алерта • 2025

УДК 343.35(075.8)

Р70

Рекомендовано до друку

*Редакційно-видавничою радою Національної академії Служби безпеки України
(протокол № 5 від 02 серпня 2024 р.)*

Рецензенти:

Мірковець Дмитро Михайлович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Чернявський Сергій Сергійович – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Шевчишин Артем Вікторович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

Авторський колектив: **В. С. Бондар**, к.ю.н., проф. (гл. 6 спільно з І.В. Ткачовим); **В. М. Важинський**, д.ю.н., доц. (гл. 5 спільно з А.М. Черняком); **Г. В. Денисенко**, д-р філос., ст. досл. (гл. 4 спільно з Л.І. Щербиною); **М. А. Погорецький**, д.ю.н., проф. (передмова, гл. 1); **М. М. Погорецький**, к.ю.н., ст. досл. (глава 3); **Л. П. Сванадзе** (п. 4 гл. 7), **Д. Б. Сергєєва**, д.ю.н., проф. (гл. 2); **О. С. Старенький**, д.ю.н., доц. (гл. 8 спільно з З.М. Топорецькою); **І. В. Ткачов**, к.ю.н., ст. наук. співроб. (гл. 6 спільно з В.С. Бондарем); **З. М. Топорецька**, д.ю.н., доц. (п. 1–3 та 5–8 гл. 7; гл. 8 спільно з О.С. Стареньким); **А. М. Черняк**, д.ю.н., проф. (гл. 5 спільно з В.М. Важинським); **Л. І. Щербина**, к.ю.н., ст. наук. співроб. (гл. 4 спільно з Г.В. Денисенком).

Р70 Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності : навч. посібн. / за ред. проф. М. А. Погорецького. Київ: Алерта, 2025. 376 с.

ISBN 978-617-566-868-9

Викладено криміналістичні та процесуальні аспекти розслідування основних видів кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності: службових зловживань, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, службового підроблення, службової недбалості, незаконного збагачення, неподання декларації, декларування недостовірної інформації.

Посібник адресовано студентам юридичних вишів і факультетів, курсантам та слухачам спеціальних юридичних закладів, слухачам курсів підвищення кваліфікації детективів, слідчих, оперативних працівників, прокурорів, слухачам магістратури, ад'юнктам, аспірантам, науково-педагогічним працівникам під час вивчення та викладання курсу криміналістики, оперативним працівникам, слідчим, прокурорам, адвокатам (захисникам), суддям, а також усім, хто цікавиться відповідною тематикою.

УДК 343.35(075.8)

© Національна академія Служби безпеки України, 2025.

© Видавництво «Алерта», 2025

ISBN 978-617-566-868-9

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ПЕРЕДМОВА	8

ГЛАВА 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Службова діяльність як об'єкт криміналістичного дослідження	10
2. Поняття та сутність кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності	20
3. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності	29
Питання для самоконтролю	35

ГЛАВА 2.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Поняття та структура криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності ...	36
2. Характеристика осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності	42
3. Характеристика предмета безпосереднього протиправного (злочинного) посягання та обстановки вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності ...	55
4. Характеристика способів учинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності	61
5. Характеристика типової «слідової картини» кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності	69
Питання для самоконтролю	72

ГЛАВА 3.

РОЗСЛІДУВАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗЛОВЖИВАНЬ (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК)

1. Криміналістична характеристика службових зловживань.....	73
2. Обставини, які підлягають встановленню під час розслідування службових зловживань.....	90

---

3. Організація і тактика провадження окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій під час розслідування службових зловживань.....	98
4. Особливості застосування спеціальних знань під час розслідування службових зловживань.....	109
Питання для самоконтролю	113

ГЛАВА 4.

РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ (ст. 368, ч. 3, 4 ст. 368-3, ч. 3, 4 ст. 368-4, ч. 2, 3 ст. 369-2 КК)

1. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.....	114
2. Особливості виявлення ознак прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.....	129
3. Обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Відмінність з предметом доказування під час розслідування незаконного збагачення, зловживання службовим становищем, шахрайства.....	135
4. Типові слідчі ситуації та версії початкового етапу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди, алгоритм відповідної роботи слідчого	145
5. Організація і тактика проведення гласних слідчих (розшукових) дій на початковому та подальшому етапах розслідування	150
6. Організація і тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій на початковому та подальшому етапах розслідування	166
7. Особливості проведення інших процесуальних дій на початковому та подальшому етапах розслідування.....	181
8. Призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.....	188
9. Проблеми провокації, підбурювання до вчинення кримінального правопорушення та проблеми проведення інших слідчих (розшукових) дій (за рішеннями Європейського суду з прав людини)	194

Питання для самоконтролю	200
--------------------------------	-----

**ГЛАВА 5.
РОЗСЛІДУВАННЯ СЛУЖБОВОГО ПІДРОБЛЕННЯ
(ст. 366 КК)**

1. Криміналістична характеристика службового підроблення	201
2. Особливості початку кримінального провадження та обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні службового підроблення	213
3. Типові слідчі ситуації і версії початкового етапу службового розслідування підроблення та алгоритм дій слідчого у них....	216
4. Організація і тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій при розслідуванні службового підроблення	219
5. Судові експертизи, які призначаються при розслідуванні службового підроблення	226
Питання для самоконтролю	228

**ГЛАВА 6.
РОЗСЛІДУВАННЯ СЛУЖБОВОЇ НЕДБАЛОСТІ
(ст. 367 КК)**

1. Криміналістична характеристика службової недбалості	229
2. Особливості виявлення ознак службової недбалості та обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні службової недбалості	241
3. Організація і тактика провєлення слідчих (розшукових) дій на початковому та подальшому етапах розслідування.....	248
4. Судові експертизи, які призначаються при розслідуванні службової недбалості.....	255
Питання для самоконтролю	258

**ГЛАВА 7.
РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ
(стаття 368-5 КК)**

1. Криміналістична характеристика незаконного збагачення.....	259
2. Особливості початку кримінального провадження. Роль моніторингу способу життя НАЗК у виявленні ознак незаконного збагачення. Державний захист викривачів.....	276

---

3. Обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні незаконного збагачення.....	283
4. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного збагачення.....	290
5. Організація і тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні незаконного збагачення.....	300
6. Взаємодія органу досудового розслідування з іншими правоохоронними органами, органами, що реалізують державну антикорупційну політику під час розслідування незаконного збагачення.....	313
7. Судові експертизи, які призначаються при розслідуванні незаконного збагачення.....	326
8. Проблеми розмежування підстав для початку досудового розслідування за фактами незаконного збагачення та подання позовів про визнання необґрунтованими активів та стягнення їх у дохід держави.....	329
Питання для самоконтролю.....	335

**ГЛАВА 8.
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
У СФЕРІ ДЕКЛАРУВАННЯ
(ст. 366-2, 366-3 КК)**

1. Криміналістична характеристика декларування недостовірної інформації та неподання декларації.....	336
2. Виявлення ознак неподання декларації чи декларування недостовірної інформації. Взаємодія органів досудового розслідування і НАЗК на етапі виявлення фактів вчинення кримінального правопорушення.....	352
3. Обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні неподання декларації чи декларування недостовірної інформації.....	360
5. Судові експертизи, які призначаються при розслідуванні неподання декларації чи декларування недостовірної інформації.....	370
Питання для самоконтролю.....	374

Навчальне видання

РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

За редакцією проф. М. А. Погорецького

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
О. П. Власенко
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 01.10.2024 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 21,86.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.